

26 HAZİRAN

UYUŞTURUCU KULLANIMI VE TRAFİĞİ İLE MÜCADELE GÜNÜ (2023)

Bağımlılık, bir maddenin ruhsal, fiziksel ya da sosyal sorunlara yol açmasına rağmen kullanımının sürdürülmesi, alınma miktar ve sıklığının arttırılması, alınmadığı takdirde yoksunluk belirtilerinin ortaya çıkması sonucunda günlük hayatın sürdürülmesini imkânsız hale getiren biyo-psiko-sosyal bir hastalıktır.

Bu hastalık; kişinin genetik yatkınlığının ruhsal özelliklerinin, aile yapısının, yaşadığı çevre ve maddeye ulaşılabilirliğinin yanı sıra toplumsal çevre ve kültürel özelliklerinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Madde kullanımında rol oynayan tüm bu sebepler kişilerin bağımlı olma riskini artırmaktadır.

Risk altında olan kişilerin bağımlı olabilmesi için maddeyi ne kadar süredir kullandıklarının önemi yoktur, bir kez kullanım bile bağımlılığın gelişmesine neden olmaktadır. Önce deneme amaçlı kullanım, sonrasında sosyal kullanım, bu aşamadan sonra kötüye kullanım ile bağımlılık ortaya çıkmaktadır.¹

Madde bağımlılığı, Dünya Sağlık Örgütü'nün hazırladığı Uluslararası Hastalık Sınıflandırması El Kitabı'nda (ICD-11) "Madde kullanımına bağlı bozukluklar" adı altında sınıflandırılmaktadır.²

BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi'nin (UNODC) 2022 Dünya Uyuşturucu Raporu'na göre, 2020'de dünya çapında 15-64 yaş arası yaklaşık 284 milyon kişi, önceki on yıla göre yüzde 26'lık bir artışla uyuşturucu kullanmıştır.³Raporda gençlerin daha fazla uyuşturucu kullandığı ve bugün birçok ülkede kullanım düzeylerinin önceki yıllara göre arttığı gösterilmiştir.⁴

Uyuşturucu olarak kullanılan maddelerin kimyasal yapıları birbirinden farklıdır. Kullanıldıklarında merkezi sinir sisteminin farklı bölümlerini etkileyerek fiziksel ve psikolojik tahribata yol açarlar. Uyuşturucu maddelerin hiçbir güvenli kullanım şekli yoktur. Kullanan herkes için bağımlı olma riski eşittir.⁴

Bu maddelerin yol açtığı olumsuz sosyal ve sağlık sonuçları nedeniyle psikoaktif ilaçların üretimi ve dağıtımının kontrolüne yönelik olarak uluslararası sözleşmeler vardır. Üç ana uluslararası uyuşturucu kontrol sözleşmesinin metinleri: 1972 Protokolü ile değiştirilen 1961 tarihli “Narkotik İlaçlara İlişkin Tek Sözleşme”, 1971 tarihli “Psikotrop Maddelere İlişkin Sözleşme” ve 1988 tarihli “Narkotik İlaçlar ve Psikotrop Maddelerin Yasadışı Ticaretine Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi” dir.⁵

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 7 Aralık 1987 tarihinde, uyuşturucu kullanmayan uluslararası bir toplum oluşturma hedefine ulaşmak, yerel ve uluslararası iş birliğini güçlendirmeye yönelik kararlılık göstermek

¹ [internet] <https://alo191.saglik.gov.tr/TR,53770/bagimlilik-nedir.html> Erişim:14.06.2023

² [Internet] <https://www.who.int/health-topics/drugs-psychoactive#tab=tab> 3 Erişim:14.06.2023.

³ [Internet] https://reliefweb.int/report/world/unodc-world-drug-report-2020?gclid=CjwKCAjwkLCKBhA9EiwAka9QRpG77PnYplo2K9fN6Ynwdt_nTr_Qf1OaOpvgdjinUSX7g5fvRVg2rfRoCgflQAvD_Bw Erişim:16.06.2023.

⁴ [Internet] <https://www.yedam.org.tr/madde-bagimlilik#:~:text=Madde%20ba%C4%9F%C4%B1ml%C4%B1%C4%B1%C4%9F%C4%B1%2C%20v%C3%BCcudun%20i%C5%9Flevlerini%20olumsuz,kullan%C4%B1m%20s%C4%B1kl%C4%B1%C4%9F%C4%B1n%C4%B1%20ve%20dozunun%20art%C4%B1r%C4%B1r>. Erişim:14.06.2023.

⁵ [İnternet] <https://www.unodc.org/unodc/en/commissions/CND/index.html> Erişim:14.06.2023

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2022/2023-65)

amacıyla, 26 Haziran tarihini “Uyuşturucu Kullanımı ve Trafikçi ile Mücadele Günü; International Day Against Drug Abuse and Illicit Trafficking” olarak kabul etmiştir.⁶

Günün 2023 teması: **“Önce insan: damgalamayı ve ayrımcılığı durdurun, önlemeyi güçlendirin”** şeklinde belirlenmiştir.

Dünya uyuşturucu sorunu, dünya çapında milyonlarca insanı etkileyen karmaşık bir sorundur. Uyuşturucu kullanan birçok kişi, fiziksel ve zihinsel sağlıklarına daha fazla zarar verebilecek ve ihtiyaç duydukları yardıma erişmelerini engelleyebilecek damgalama ve ayrımcılıkla karşı karşıya kalmaktadır. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC), insan hakları, merhamet ve kanıta dayalı uygulamalara odaklanarak uyuşturucu politikalarına insan merkezli bir yaklaşım benimsemenin önemini kabul etmektedir.⁵

Bu yılki kampanyanın amacı, uyuşturucu kullanan kişilere saygı ve empati ile davranmanın önemi konusunda farkındalık yaratmak; herkes için kanıta dayalı, gönüllü hizmetler sağlamak; cezaya alternatif müdahaleler geliştirmek, önlemeye öncelik vermek ve şefkatle önderlik etmektir. Kampanya aynı zamanda saygılı ve yargılayıcı olmayan bir dil ve tutumları teşvik ederek uyuşturucu kullanan insanlara yönelik damgalama ve ayrımcılıkla mücadele etmeyi amaçlamaktadır.⁵

Uyuşturucu bağımlılığının ciddi bir sağlık sorunu olması nedeniyle Sağlık Bakanlığı tarafından ülkemizde uyuşturucu kullanımının önlenmesi ve azaltılmasına yönelik ciddi önemler alınmaktadır. Ülkemizde sosyal devletin bir gereği olarak; tüm uyuşturucu bağımlılarının tedaviye ücretsiz ve hızla ulaşması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda; madde bağımlılığı tedavi merkezleri ile bu kurumlarda çalışan eğitimli personellerin sayısı ve çeşitliliği artırılarak madde bağımlılığı merkezlerinin tüm yurttaki yaygınlaşması amaçlanmaktadır. Bu amaçla ülkemizde hizmet sağlayan; 36 Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezi (AMATEM), sekiz Çocuk Ergen Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi (ÇEMATEM), 111 Ayaktan Tedavi Merkezi, üç Bağımlık Danışma ve Eğitim Merkezi (BADEM) / Danışmanlık ve Tedavi Merkezi (DANTE) ve 21 Sosyal Uyum Merkezi bulunmaktadır.⁷

Ayrıca bu çalışmalar kapsamında madde bağımlısı kişilere ve yakınlarına destek sağlamak amacı ile Sağlık Bakanlığı öncülüğünde, ilgili 12 Bakanlığın ortak çalışmasıyla 7 gün 24 saat hizmet vermek amacıyla kurulan Alo 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı danışmanlarına hizmet vermektedir.⁷

Bağımlılık, önlenebilir ve tedavi edilebilir bir hastalıktır!

⁶ [İnternet] <https://www.unodc.org/unodc/en/drugs/index-new.html> Erişim:14.06.2023

⁷[İnternet] <https://alo191.saglik.gov.tr/TR,53770/bagimlilik-nedir.html> Erişim:16.06.2023